

Den dyra notan. Klimat, käk och politik

Vad är 'kultur'? Vad är 'jordbruk'? Hur påverkas kulturen av hur ett samhälle föder sig?

Jordbruk = odla
marken, odla/föda
kroppen, relationer till
naturen, djuren

Kultur = odling (latin),
odla själen, normer,
relationer

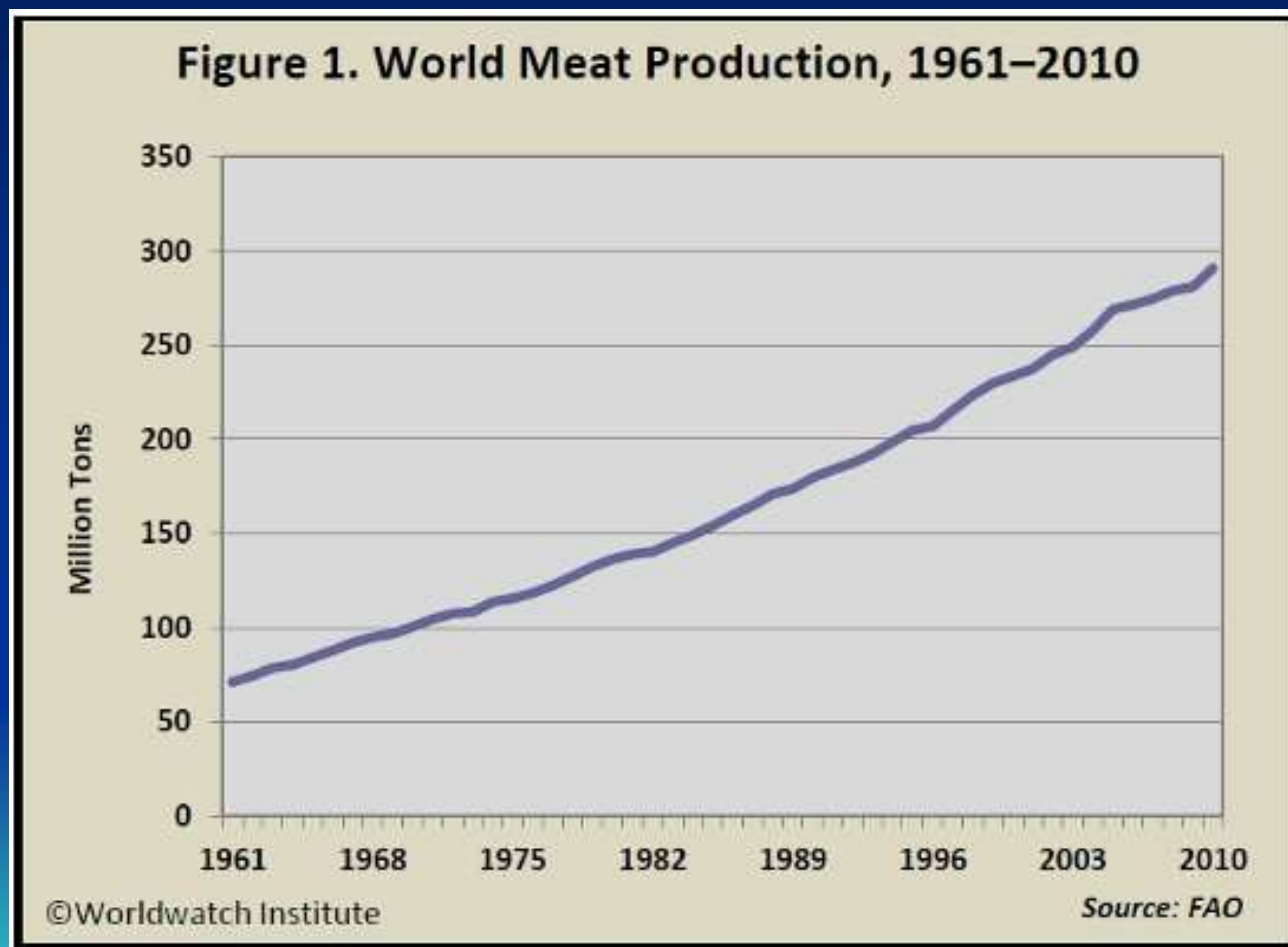

”Nakna jordar breder ut sig kring brunnarna på grässlätterna i Botswana. Ljungen slokar i Hollands sydliga naturreservat. Skogarna i Costa Rica, med sällsynt djur- och växtliv, står i brand. Grundvattennivån sjunker i USA. Dessa miljöstörningar har en och samma orsak: den globala djurhållningen.”

Alan B. Thurning och Holly B. Brough, Worldwatch Institute:
Tillståndet i världen-1992, s 83

Den globala köttproduktionen

Sedan dess:

- Ökad export av animaliesystem/ husmanskost från Europa och USA till Asien, Afrika, Sydamerika
- Ökad *produktion* av animalier globalt, femfaldigt sedan 1950
- Ökad *konsumtion* av animalier globalt. I Sverige ökning med 50% sedan 1990.
- Under 2011 ökade konsumtionen av kött i Sverige ytterligare, nu till 86 kg per person och år

Djurhållningens konsekvenser, etablerad sanning 20 år senare:

- *Livestock's Long Shadow/FAO 2006*
- UNEP 2010
- Naturvårdsverkets rapport 6456 från oktober 2011: "Köttkonsumtionens klimatpåverkan"

Varför?

- Hur förklara att den globala djurhållningen inte blir erkänd som miljö- och klimatfråga trots att FN pekar ut den som prioriterad?
- Hur förklara att människor ökar sitt stöd av produktionen genom subventioner och ökad konsumtion?

KÖTTNORMATIVITET

- Normen om 'kött': VAD räknas som 'kött'?
- Normativitet: strukturer, institutioner, relationer och handlingar – hemma, i skolan, i utbildningar, forskning, myndigheter, sällskapslivet – som upprätthåller en norm.
- Här normen om kött = kött från djur/animalier som det enda köttet, det unikt 'fullvärdiga'/'högvärdiga' proteinet

Eskil Erlandsson, landsbygdsminister april 2011:

”Ja, mänskligheten är ju sådan att vi vill ha det högvärdiga proteinet i form av fisk och kött och det gör att vi använder sådant som vi teoretiskt vet själva att vi skulle kunna äta direkt.” (SR/Matens pris, 2011)

Matkulturval

- Animalieproduktion och konsumtion är en åsikt och en handling
- Är en politik med riktlinjer, stöd, handelsregler
- MEN även en ideologi och ett resultat av en maktstruktur: ett *kulturval*, ett *matkulturval med vida konsekvenser för samhällskulturen*

Aristoteles 384-322 f Kr/FVT

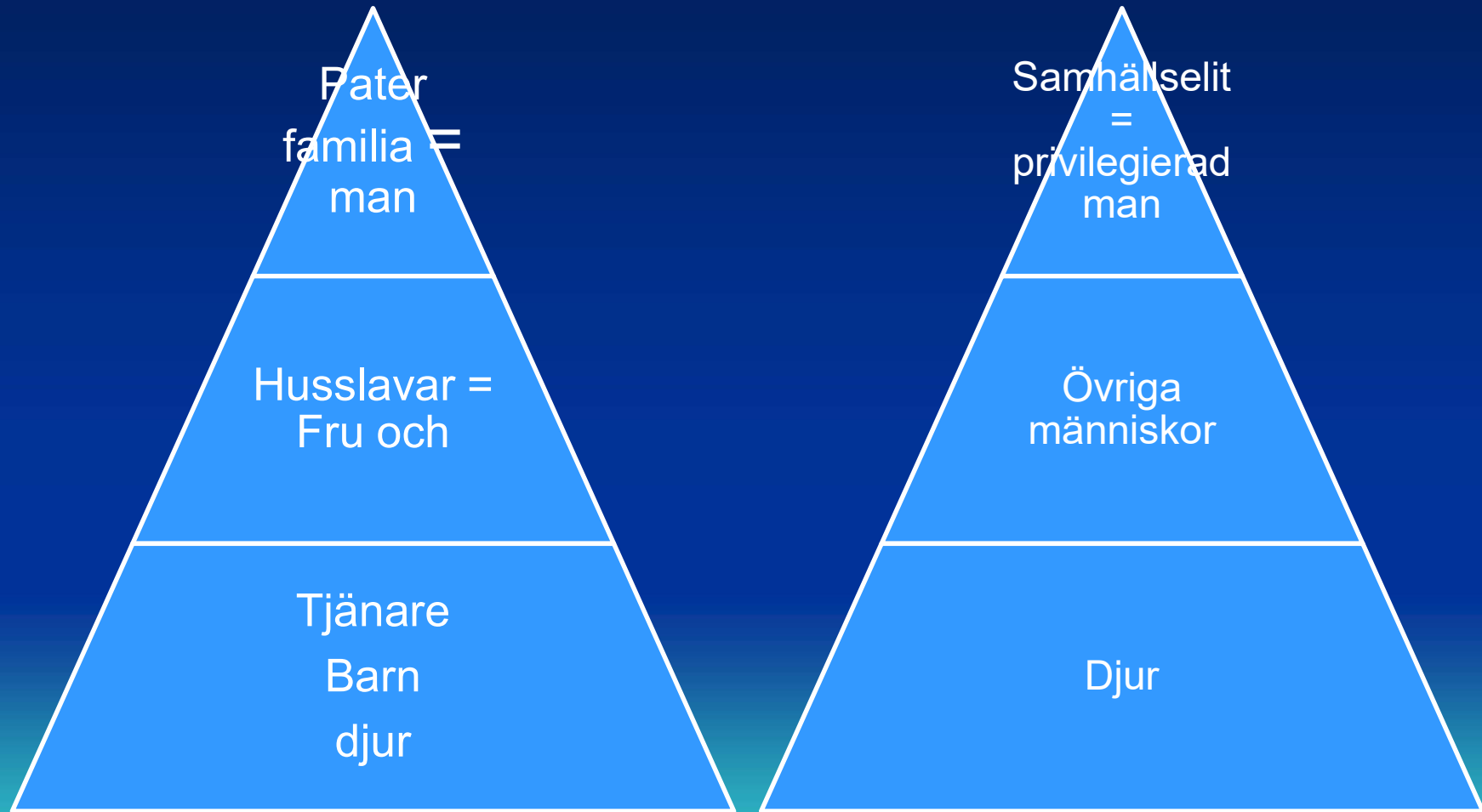
- [D]et är naturligt och fördelaktigt för kroppen att styras av själen och för känslorna att styras av intellektet och förnuftet. Om de däremot vore jämlika, eller själen var underordnad kroppen, skulle det vara skadligt för dem båda. Hos människor och andra levande varelser är det på samma sätt; tama djur är bättre till sin natur än vilda, och det är mycket bättre för dem att styras av en människa, ty därigenom tryggas deras överlevnad. Vidare är männen starkare av naturen och kvinnorna svagare, och de förra bestämmer medan de senare lyder. På samma sätt måste det vara när det gäller människor generellt. Det finns de, som skiljer sig lika mycket från varandra som själen från kroppen och människorna från djuren; så är det med dem, vilkas funktion det är att arbeta med kroppen och som inte kan åstadkomma något bättre. Dessa människor är slavar av naturen, och för dem är bäst att vara underordnade detta styre, liksom för de ovannämnda.

Den fullvärdiga formen i den hierarkiska ordningen

- Kropp
- Känslor
- Djur
- Kvinnor
- Kroppsarbetare
- Slav
- Främling
- Icke vanlig kropp
- Själ
- Förnuft
- Människa
- Man
- Icke kroppsarbetare
- Fri medborgare
- In-grupp/egna gruppen
- Vanligformad kropp

Maktpyramiden patriarkal familj – samhälle

Relationen till Djuren = Huvudroll

- Rättfärdigar underordning av människogrupper
- Såsom (eliten förhåller sig till) djuren så kvinnor så kroppsarbetare så slavar så främlingar
- Relationens karaktär: dominans i fångenskap (domesticering) alternativt våld – jakt – krig – dödande (utrotning, förintande)

Maktpyramiden: Relationen till djuren som föda

Beteendemässigt ideal: Fullvärdig människa = den som låter döda djur för föda
Födan erhålls med våld/vapen, skapar förhållningssätt i relation till den/de andra - över/underordning, att erövra, döda, förtingliga.

Maktmodell: konkret träningsarena, mental avtrubning. Möjliggör makt över de andra människorna som görs delaktiga i ordningen genom att utföra förslavandet/kriga, producera, odla, föda upp, slakta, bereda, tillaga, servera

Födoidal: Animaliskt protein blir det ideala proteinet, den fullvärdiga maten för de fullvärdiga. De mest underordnade kropparna = animaliskt kött, material för den sociala ordningen

Hur de andra bör behandlas, Aristoteles igen:

”[K]rigskonsten är på sätt och vis ett naturligt sätt att förvärva egendom – jakten är ju en del av krigskonsten. Man bör tillgripa den mot djur och mot de människor, som trots att de är bestämda att lyda, ändå inte vill det, eftersom denna typ av krig är rättfärdig av naturen.”

Modellen:

Underordning/domesticering/kuvning/förslavande

alternativt: Krig/utrotning

Relationen som historisk modell

”Får inte en man i Europa göra vad han vill med sin boskap? Så bör han också kunna göra med sina män här, för överallt är dessa, med allt som tillhör dem, att betrakta som husbondens egendom, på samma sätt som oskäligen djur i Nederländerna.”

Jan Pieterszoon Coen, en av grundarna av nederländsk kolonialism, enligt författaren Pramoedya Ananta Toer, i, *Exile*, s 22

Författaren J. M. G. Le Clézio om fallet Söderhavet:

”Där det växte sandelträd högg man ner dem. Man fiskade ohämmat sjögurkor och valar, man massakrerade fåglar och havssköldpaddor. När det till slut bara fanns människor kvar gjordes de till slavar hos plantageägarna i Queensland och på Fiji och hos gruvägarna på Nya Kaledonien.” I: *Raga*, s 91)

Idag: eftersläpande maktstruktur

Klyftan mellan teori och praktik växer, förbrukningen underminerar möjligheter till jämlikhet

Icke-vita/kvinnor/barn överrepresenterade bland de 1,4 miljarder fattigaste/svältande, liten makt: kvinnor 20% av parlamentsplatserna totalt

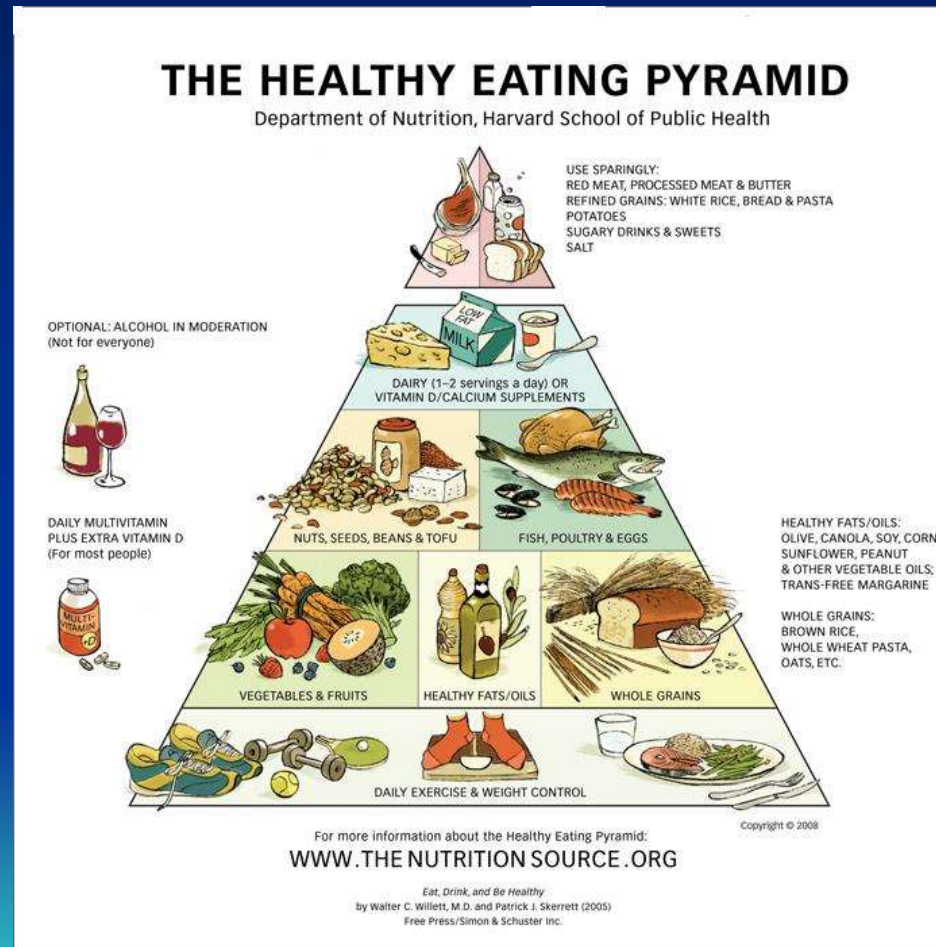
Samhällselit: 10%, majoriteten män, äger 85% av all materiell och immateriell egendom. Skapar produktions- och konsumtionsmönster

Maktstrukturens materiella grund. Djur: slakt, utrotningshot. Naturen: ekosystemkollaps. Att producera och konsumera bort världen: Om 90 år är de biologiska resurserna borta (Overshoot day)

Matpyramiden Harvard Public School of Health

THE HEALTHY EATING PYRAMID

Department of Nutrition, Harvard School of Public Health

Litet värde, stora skador. Den dyra notan

Animalier har marginellt eller inget eller negativt värde för hälsan. Men bidrar som storskalig produktion vardaglig kost till stora skador:

- Bidraget till världens miljö- och vattenkris, en av de två till tre största orsakerna (FAO)
- Bidraget till klimatkrisen, den enskilt största orsaken, 18% totalt (FAO)
- Bidraget till svälten, markåtgången: 70 % av den odlade ytan (Worldwatch Institute), matproduktionen måste öka 60% till 2050 (FAO)
- Bidraget till hälsorisker: ohälsa samt pandemier (Försvarsberedningen, 2007)
- Präglingen av kulturen: banalt dödande = våld utan synnerliga skäl, idag: dolt våld

Den dyra notan = den dolda notan

Animalisk köttburgare vs Vegetabilisk köttburgare

Skogsskövling

Erosion

Övergödning

Växthusgaser

Vattenbrist

Djurplageri

Slakt

Arbetsförhållanden – ta livet av varelser
på löpande band

Ohälsa

Zoonoser

Kulturprägling, fascistisk norm

Alternativ

Så: viktigt att säga sanningen

Ska vi verkligen kunna välja på produkter som får så negativa konsekvenser för våra medvarelser djuren, för miljön och klimatet och totalt för allas vår framtid?

Är det acceptabelt att Sveriges invånare överskrider jordens biologiska resurser 3 ggr? – om alla äter och lever som vi behövs 3,3 planeter (WWF). Borde inte produkter, som till så stor del bidrar till detta, ersättas?

Vad göra?

Rucka på köttnormativiteten:

- **Öppna marknaden** för vegetabiliska alternativ. Släpp in nya definitioner på 'kött', 'mjölk', 'bonde', 'lantbruk'
- **Se igenom reklamen.** Animalieindustriernas påverkan på utbildningar, forskning, reklam, tidningar – 80 animaliska matprogram visas på svensk tv/vecka. Trots att 54% av svenskarna kan tänka sig minska konsumtionen av kött från djur (Konsumentverket). Efterfrågan finns!
- **Reformer/styrmedel.** Påverka politiker att ställa om från dagens nykoloniala 'jordbruk' till ett humanistiskt/ humant jordbruk (ekologiskt och etiskt)

Politiska styrmedel

- Ge i uppdrag åt politiker och lagstiftare att, t ex:

Införa skatter på mättat fett, som i Danmark

Se till att det blir billigare med vegetabilier

Låta animalieindustrierna klara sig utan stöd, kreditlätnader, subventioner etc

Låta animalieindustrierna betala för de skador de ger upphov till: *polluter pays policy*

HOPP: ett humant sätt att föda sig

- 100 000 människor beräknas ha varit aktiva i folkrörelsen mot slaveriet av svarta människor i det brittiska imperiet.
- Fem procent av mänskligheten kan rädda hela mänskligheten. Det har hänt förut.

